

Opinia
prawna w sprawie wydawania zarządzeń przez dyrektora szkoły w sprawie odbierania dnia wolnego, o którym mowa w art 42c ust. 3 Karty Nauczyciela za pracę w sobotę, niedziele i święta

I. Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest wykazanie, czy dyrektor szkoły/placówki zobligowany jest przepisami prawa do wydania zarządzenia w sprawie ustalenia zasady udzielania nauczycielom dnia wolnego za zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, prowadzone z uczniami na polecenie dyrektora szkoły, w dniu wolnym od pracy oraz wykonywanie innych obowiązków służbowych w dniu wolnym od pracy niż prowadzenie zajęć, o których mowa wyżej, nie uprawnia do dodatkowego dnia wolnego.

II. Opis sytuacji

Zarządzenie 13.2023 Dyrektora I L O. w P. z dnia 20 grudnia 2023 r.

Na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 900, z późn. zm.) oraz w związku z art. 42c ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. — Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 984, z późn. zm.), zarządzam :

§1. 1. Ustala się zasady udzielania nauczycielom dnia wolnego za zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, prowadzone z uczniami na polecenie dyrektora szkoły, w dniu wolnym od pracy.

2. Wykonywanie innych obowiązków służbowych w dniu wolnym od pracy niż prowadzenie zajęć, o których mowa w ust. 1, nie uprawnia do dodatkowego dnia wolnego.

§2. Dni wolne udziela się w zamian za:

- 1) reprezentowanie szkoły z poczem sztandarowym podczas świąt państwowych
- 2) wyjścia lub wyjazdy z uczniami na olimpiady, konkursy przedmiotowe i zawody sportowe,
- 3) wyjazdy organizowane w ramach międzynarodowej wymiany młodzieży,
- 4) organizację konkursów, wydarzeń kulturalnych, zawodów sportowych dla uczniów liceum,
- 5) sprawowanie nadzoru nad uczniami w czasie wydarzeń kulturalnych, uroczystości i jubileuszy szkolnych oraz działań promujących liceum.

§3.1. Udzielanie dnia wolnego następuje na pisemny wniosek nauczyciela lub z inicjatywy dyrektora szkoły w czasie dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych zaplanowanych w danym roku szkolnym. O udzieleniu dnia wolnego z inicjatywy dyrektora nauczyciel jest informowany pisemnie lub za pośrednictwem obowiązującego w szkole komunikatora internetowego.

2. Odbiór przez nauczycieli dni wolnych nie może powodować utrudnień w prawidłowej organizacji pracy szkoły oraz przeprowadzaniu egzaminów maturalnych. W takiej sytuacji dyrektor może odmówić udzielenia dnia wolnego.

3. W szczególnych sytuacjach wynikających, np. z nieprzewidzianych zdarzeń losowych, dyrektor może wyrazić zgodę na odbiór dnia wolnego w terminie innym niż wskazany w pkt. 1.

§4.1. Szkoła prowadzi w każdym roku szkolnym ewidencję dni przepracowanych przez nauczycieli w dniu wolnym od pracy oraz odebranych przez nauczycieli dni wolnych.

2. Dni wolne powinny być odebrane w danym roku szkolnym.

§5. Zarządzenie zostaje podane do wiadomości za pośrednictwem szkolnego komunikatora Librus.

§6. 1. Tracą moc zasady wprowadzone zarządzeniem nr 15/2014 Dyrektora I LO w P. z dnia 16 października 2014 r.

2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Opinia wydawana jest na wniosek Prezesa Oddziału ZNP w P.

III. Pytania

- 1) Czy dyrektor I LO w P. miał prawo wprowadzić zarządzenie w sprawie odbierania dnia wolnego, o którym mowa w art 42c ust. 3 Karty Nauczyciela za pracę w sobotę, niedzielę i święta.
- 2) Kiedy winien być udzielony dzień wolny za pracę nauczycielowi, który wykonywał pracę w dniu wolnym od pracy?

IV. Podstawa prawna

- 1) Ustawa z 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 984 ze zm.) – **art. 42c ust. 3, art. 39 ust. 4, 91c ust. 1**
- 2) Ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1465) – **art. 150 § 1, art. 151³,**
- 3) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz.U. z 2014 r., poz. 416 ze zm.) - **§ 10**

V. Analiza prawna

Sposób redagowania projektów normatywnych aktów prawnych określają przepisy rozporządzenia prezesa Rady Ministrów z 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”. W dziale VI rozporządzenia wskazane są zasady dotyczące projektów aktów normatywnych o charakterze wewnętrznym. Określa się je wyłącznie nazwą „uchwała” albo „zarządzenie” (§ 140 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20 czerwca 2002 r.)

Do tworzenia tych aktów uprawnione są ściśle określone podmioty z upoważnienia ustawowego. Podstawą wydawania zarządzeń jest przepis prawny, który:

- upoważnia dany organ do uregulowania określonego zakresu spraw,
- wyznacza zadania lub kompetencje danego organu (§ 134 rozporządzenia Rady Ministrów z 20 czerwca 2002 r.)

Przepisy prawa oświatowego zobowiązują dyrektorów szkoły do tworzenia przepisów prawa wewnętrznego, które stanowią uszczegółowienie kwestii uregulowanych w aktach prawnych, takich jak ustawy i rozporządzenia. Są to m.in.: regulaminy, zarządzenia i procedury szkolne.

Zarządzenie dyrektora szkoły to akt administracyjny, będący sposobem wykonywania przez dyrektora aktów prawa wyższego rzędu. Nie ma podstaw do wydawania zarządzeń dublujących istniejące zapisy prawne.

Jeśli istnieje zapis prawny (ustawa lub rozporządzenie) obligujący szkołę do danej czynności – nie ma sensu, by dyrektor wydawał zarządzenie z tym związane, bo nie ma uprawnień wyższych niż twórca aktu prawnego wyższego rzędu.

Dyrektor wydaje zarządzenie w każdej sprawie, którą uzna za ważną i nieodzowną, a wynikającą z delegacji ustawowej np. z uchwały, rozporządzenia, ustawy. Czyli musi być podstawa prawna, przepis do wydania zarządzenia.

Zarządzenia dyrektora szkoły/placówki należą do aktów normatywnych o charakterze wewnętrznym i regulują zasadnicze dla szkoły/placówki sprawy wymagające trwałego unormowania. Zgodnie z § 134 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r.. poz. 283) podstawą wydania zarządzenia jest przepis prawny, który:

- 1) upoważnia dany organ do uregulowania określonego zakresu spraw albo wyznacza zadania lub kompetencje danego organu;
- 2) wyznacza zadania lub kompetencje danego organu.

W tytule zarządzenia zamieszcza się:

- 1) oznaczenie rodzaju aktu;
- 2) nazwę organu, który je wydaje;
- 3) datę (określony kalendarzowo dzień, w którym zarządzenie zostało podpisane);
- 4) określenie przedmiotu zarządzenia.

Tekst zarządzenia rozpoczyna się od przytoczenia przepisu ustawy zawierającego upoważnienie ustawowe, jako podstawy prawnej wydania tego aktu. Podstawę prawną wydania zarządzenia wyraża się zwrotem:

„Na podstawie art. ... ustawy ... (§ ... rozporządzenia ...) zarządza się co następuje: ...”

W zarządzeniu powinien zostać zamieszczony przepis określający termin wejścia w życie danego aktu – zarządzenia, a jeżeli zachodzi konieczność uchylenia dotychczas obowiązującego zarządzenia (albo poszczególnych przepisów) również przepis uchylający.

Zarządzeniem wprowadzane są wszelkie **regulaminy** (np.: pracy, wynagradzania, ZFŚS, wycieczek), **instrukcje** (np. instrukcja inwentaryzacyjna, obiegu dokumentów, kancelaryjna, ppoż. itp.) i **procedury**.

Zarządzeniem dyrektor powołuje wszelkie **komisje**, które wynikają m.in. z uchwał, zarządzeń, rozporządzeń i uchwał.

Dyrektor może wydawać zarządzenie w każdej innej sprawie, którą uzna za ważną i nieodzowną, a wynikają z delegacji ustawowej np. z uchwały, rozporządzenia, ustawy.

Pozostałe decyzje, w tym np. terminy zebrań rady pedagogicznej, nie ogłasza się w formie zarządzeń lecz należy ogłaszać w komunikatach.

Każde zarządzenie dyrektora musi zostać opatrzone numerem i powinno być wprowadzone do rejestru wydanych zarządzeń.

Nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć obowiązuje pięciodniowy tydzień pracy, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach czterodniowy tydzień pracy. Zgodnie z art 42c ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karty Nauczyciela, nauczyciel otrzymuje dzień wolny od pracy za zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, wykonywane w dniu wolnym od pracy. Oznacza to, że inny dzień wolny otrzymuje nauczyciel jedynie wówczas, gdy realizuje zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze w dniu wolnym od pracy. Takim dniem wolnym oprócz niedzieli i święta jest również sobota.

Przepisy Karty Nauczyciela nie określają, w jakim terminie nauczycielowi należy udzielić dnia wolnego za pracę w dniu wolnym od pracy. W związku z powyższym, zgodnie z art 91c ust. 1 Karty Nauczyciela należy w tym zakresie odwołać się do przepisów

Kodeksu pracy. Wspomnianym przepisem jest **art. 151³ Kodeksu pracy**. Przewiduje on, że pracownikowi, który wykonywał pracę w dniu wolnym od pracy wynikającym z rozkładu czasu pracy w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy, przysługuje w zamian inny dzień wolny od pracy. Ten dzień jest udzielany pracownikowi – nauczycielowi **do końca okresu rozliczeniowego**, w terminie z nim uzgodnionym.

Karta Nauczyciela nie określa wymiaru okresu rozliczeniowego dla nauczycieli. Dlatego również, zgodnie z art 91c ust. 1 Karty Nauczyciela w tym zakresie należy stosować przepisy Kodeksu pracy. Wspomnianym przepisem jest **art. 150 §1 Kodeksu pracy**.

Stanowi on, że systemy i rozkłady czasu pracy oraz przyjęte okresy rozliczeniowe czasu pracy ustala się w układzie zbiorowym pracy, w **regulaminie pracy** albo w obwieszczeniu, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu pracy.

Okres rozliczeniowy określony w miesiącach, rozpoczyna się z początkiem pierwszego dnia i kończy się z upływem ostatniego dnia ostatniego miesiąca danego okresu rozliczeniowego. To, jaki okres rozliczeniowy będzie obowiązywał w danej szkole/placówce, należy ustalić w regulaminie pracy. Okres rozliczeniowy ustala dyrektor z międzyzakładową organizacją związkową. W obecnym stanie prawnym okres rozliczeniowy w szkole/placówce jest miesięczny. W okresie miesięcznym rozliczane jest wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw.

Udzielenie dnia wolnego nauczycielowi w zamian za pracę w dniu wolnym od pracy (sobota, niedziela, święto) powinno nastąpić **do końca okresu rozliczeniowego**. Jeżeli dyrektor nie udzielił dnia wolnego w okresie rozliczeniowym, obowiązany jest wypłacić nauczycielowi wynagrodzenie za każdą godzinę pracy przepracowaną w dniu wolnym od pracy, obliczoną jak godziny ponadwymiarowe – **podstawa prawna: § 10 rozporządzenia MENiS z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy**.

Nieudzielenie dnia wolnego za pracę w dniu wolnym od pracy, w tym w soboty przez pracodawcę jest **wykroczeniem przeciwko prawom pracownika** i na podstawie art. 281 pkt 5 podlega karze grzywny w wysokości od 1 000 - 30 000 zł.

Wyjątkowa sytuacja może mieć miejsce, jeśli sobota/niedziela była dla pracownika – nauczyciela ostatnim dniem okresu rozliczeniowego. W tym wypadku pracodawca nie ma możliwości oddania dnia wolnego w kolejnych dniach, dlatego decyduje się na wypłatę odrębnego wynagrodzenie, w wysokości ustalonej w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 30 ust. 5.

VI. Podsumowanie

Analiza powyższych norm prawnych w kontekście podanego stanu faktycznego i zadanych pytań **prowadzi do wniosku:**

Ad.1. Brak jest podstawy prawnej do wydania zarządzenia dyrektora szkoły w sprawie:

- 1) Ustalenia zasady udzielania nauczycielom dnia wolnego za zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, prowadzone z uczniami na polecenie dyrektora szkoły, w dniu wolnym od pracy.
- 2) Wykonywania innych obowiązków służbowych w dniu wolnym od pracy niż prowadzenie zajęć, o których mowa w ust. 1, nie uprawnia do dodatkowego dnia wolnego.

Z przepisu art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe i art. 42c ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. — Karta Nauczyciela nie wynika, że dyrektor szkoły/placówki zobligowany jest do wydania zarządzenia w przedmiotowej sprawie, o których mowa wyżej. Oznacza to, że brak delegacji ustawowej do wydania zarządzenia dyrektora szkoły/placówki w sprawach, o których mowa w art. 42c ust.3 Karty Nauczyciela.

Karta Nauczyciela nie określa wymiaru okresu rozliczeniowego dla nauczycieli. Dlatego zgodnie z art 91c ust. 1 Karty Nauczyciela w tym zakresie należy stosować przepisy Kodeksu pracy. Wspomnianym przepisem jest **art. 150 §1 Kodeksu pracy**.

Stanowi on, że systemy i rozkłady czasu pracy oraz przyjęte okresy rozliczeniowe czasu pracy ustala się w układzie zbiorowym pracy, w **regulaminie pracy** albo w obwieszczeniu, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu pracy. W związku z powyższym okresu rozliczeniowego czasu pracy nauczyciela nie określa się zarządzeniem.

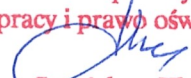
Ad.2. Udzielenie dnia wolnego nauczycielowi w zamian za pracę w dniu wolnym od pracy (sobota, niedziela, święto) powinno nastąpić **do końca okresu rozliczeniowego**. Jeżeli dyrektor nie udzielił dnia wolnego w okresie rozliczeniowym, obowiązany jest wypłacić nauczycielowi wynagrodzenie za każdą godzinę pracy przepracowaną w dniu wolnym od pracy, obliczoną jak godziny ponadwymiarowe – **podstawa prawna: § 10 rozporządzenia MENiS z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy.**

Okres rozliczeniowy określony w miesiącach, rozpoczyna się z początkiem pierwszego dnia i kończy się z upływem ostatniego dnia ostatniego miesiąca danego okresu rozliczeniowego. To, jaki okres rozliczeniowy będzie obowiązywał w danej szkole/placówce, należy ustalić w regulaminie pracy. Zgodnie z art 150 §1 kodeksu pracy okres rozliczeniowy ustala dyrektor z międzyzakładową organizacją związkową - W obecnym stanie prawnym okres rozliczeniowy w szkole/placówce jest miesięczny. W okresie miesięcznym rozliczane jest wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw.

Przepisy Karty Nauczyciela nie określają, w jakim terminie nauczycielowi należy udzielić dnia wolnego za pracę w dniu wolnym od pracy. W związku z powyższym, zgodnie z art 91c ust. 1 Karty Nauczyciela należy w tym zakresie odwołać się do przepisów Kodeksu pracy. Wspomnianym przepisem jest **art. 151³ Kodeksu pracy**. Przewiduje on, że pracownikowi, który wykonywał pracę w dniu wolnym od pracy wynikającym z rozkładu czasu pracy w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy, przysługuje w zamian inny dzień wolny od pracy. Ten dzień jest udzielany pracownikowi – nauczycielowi **do końca okresu rozliczeniowego**, w terminie z nim uzgodnionym.

Opracował: Stanisław Kłak - doradca ds. prawnych: specjalista prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, prawa oświatowego oraz prawa związkowego

Rzeszów, 29 stycznia 2024 r.

Doradca ds. prawnych
prawo pracy i prawo oświatowe

mgr Stanisław Kłak